

Sygn. akt III AUa 222/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 stycznia 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	sędzia Elżbieta Czaja (spr.)
Sędziowie:	sędzia Małgorzata Pasek sędzia Elżbieta Gawda
Protokolant: starszy sekretarz sądowy Krzysztof Wiater	

po rozpoznaniu w dniu 16 stycznia 2020 r. w Lublinie

sprawy K. H.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o prawo do emerytury rolniczej

na skutek apelacji K. H.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 18 stycznia 2019 r. sygn. akt VIII U 1853/17

oddala apelację.

Małgorzata Pasek Elżbieta Czaja Elżbieta Gawda

Sygn. akt III AUa 222/19

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 1 czerwca 2017 r., znak (...), Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego odmówił K. H. prawa do emerytury rolniczej na podstawie art. 19 ust. 1 i art. 20 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2016 roku, poz. 277 ze zm.). W uzasadnieniu decyzji wskazano, że okres opłacania składek na Fundusz Ubezpieczenia Społecznego (...) od 1 stycznia 1985 r. do 14 marca 1993 r. został już wnioskodawcy zaliczony przy ustalaniu prawa i wysokości emerytury przyznanej na podstawie odrębnych przepisów (emerytury pobieranej z ZUS), co tym samym uniemożliwia zaliczenie tego samego okresu do ustalania prawa do emerytury rolniczej. W związku z tym wnioskodawca nie posiada wymaganego okresu ubezpieczenia.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł K. H. zarzucając jej naruszenie art. 19 ust. 1 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników przez błędne przyjęcie, że skarżący nie podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 25 lat, podczas gdy właściwa analiza okresu ubezpieczeniowego jednoznacznie wskazuje, że skarżący posiada okres ubezpieczeniowy wyższy niż wskazany w ustawie, a także naruszenie art. 20 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników przez błędne przyjęcie, że okres opłacania składek na Fundusz Ubezpieczenia Społecznego (...) od 1 stycznia 1985 r. do 14 marca 1993 r. został zaliczony przy ustalaniu prawa i wysokości emerytury przyznanej na podstawie odrębnych przepisów (emerytury z ZUS), gdzie taka sytuacja nie ma miejsca, gdyż okres ten nie ma wpływu na świadczenie pobierane z ZUS na podstawie art. 26 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Ubezpieczony domagał się zmiany zaskarżonej decyzji poprzez przyznanie mu prawa do emerytury rolniczej w związku z osiągnięciem wieku emerytalnego.

W odpowiedzi na odwołanie Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wniósł o jego oddalenie, podtrzymując argumentację zaprezentowaną w uzasadnieniu decyzji z dnia 1 czerwca 2017 r.

Wyrokiem z dnia 18 stycznia 2019 r. Sąd Okręgowy w Lublinie oddalił odwołanie K. H. od zaskarżonej decyzji organu rentowego.

Podstawą wyroku były następujące ustalenia.

K. H. urodził się w dniu (...) Decyzją z dnia 8 sierpnia 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L., wykonując prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 7 czerwca 2011 r., który zapadł w sprawie o sygn. akt VIII U 1254/10, przyznał wnioskodawcy od dnia 1 stycznia 2010 r. prawo do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Do wysokości świadczenia uwzględniono wnioskodawcy zwiększenie rolne z tytułu opłacania składek na ubezpieczenia społeczne rolników w okresie od 1 stycznia 1985 r. do 30 września 2009 r. W decyzji wskazano jednocześnie, iż zwiększenie rolne z tytułu opłacanych składek na ubezpieczenie społeczne rolników za okres od 1 października 2009 r. do 31 grudnia 2009 r. zostanie doliczone w terminie późniejszym, natomiast za okres od 1 stycznia 2010 r. po nadesłaniu w terminie jednego miesiąca zaświadczenia z KRUS stwierdzającego, że wnioskodawca nie żądał zwrotu opłaconych składek za okres po 1 stycznia 2010 r. (wyrok z uzasadnieniem – k. 52 i 54-61 akt VIII U 1254/10; decyzja – k. 9 akt ZUS). Decyzją z dnia 16 listopada 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L., po rozpoznaniu wniosku skarżącego z dnia 1 września 2011 r., przeliczył przysługującą wnioskodawcy emeryturę od dnia 1 grudnia 2011 r., wskazując, iż do emerytury przysługuje zwiększenie rolne z tytułu opłacanych składek na ubezpieczenia społeczne rolników (decyzja – k. 10 akt ZUS).

Sąd pierwszej instancji wskazał, że w dniu 11 kwietnia 2017 r. K. H. zwrócił się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z wnioskiem o emeryturę z tytułu powszechnego wieku emerytalnego (wniosek – k. 1-4 akt ZUS). Decyzją z dnia 26 kwietnia 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury od dnia 1 marca 2017 r. W treści decyzji wskazano, że przy emeryturze z tytułu powszechnego wieku emerytalnego nie uwzględniono okresów rolnych, zaś uwzględnienie okresów podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników nastąpi po uzyskaniu informacji z KRUS potwierdzającej, iż wnioskodawca nie spełnia warunków do emerytury rolniczej (decyzja – k. 13 akt ZUS).

Decyzją z dnia 9 maja 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. odmówił wnioskodawcy prawa do przeliczenia emerytury z uwzględnieniem zwiększenia rolnego, wskazując, iż wnioskodawca podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników w okresie od 1 stycznia 1985 r. do 8 sierpnia 2011 r., zatem więcej niż 25 lat, wobec czego zwiększenie rolne do emerytury ustalonej mu na podstawie art. 26 ustawy emerytalnej nie przysługuje (decyzja – k. 17 akt ZUS).

Sąd Okręgowy zaznaczył, że w dniu 12 maja 2017 r. K. H. zwrócił się do Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z wnioskiem o przyznanie prawa do emerytury rolniczej (wniosek – k. 1-2v. tom I akt KRUS). Po rozpoznaniu powyższego wniosku Prezes KRUS zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzją z dnia 1 czerwca 2017 r. odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury rolniczej (decyzja – k. 13 tom I akt KRUS). Z dniem 8 czerwca

2017 r. K. H. zwrócił się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L. z wnioskiem o przeliczenie emerytury z uwzględnieniem zwiększenia rolnego wobec odmowy przyznania prawa do emerytury rolniczej (wniosek – k. 18 akt ZUS). W związku z powyższym wnioskodawca Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. decyzją z dnia 16 czerwca 2017 r. przeliczył emeryturę wnioskodawcy z uwzględnieniem zwiększenia rolnego. W treści decyzji wskazano, że okres pracy w gospodarstwie rolnym od 1 stycznia 1985 r. do 14 marca 1993 r. został już uwzględniony do prawa do emerytury przyznanej uprzednio w obniżonym wieku emerytalnym na podstawie art. 184 ustawy emerytalnej, wobec czego nie został uwzględniony przy obecnej emeryturze z tytułu powszechnego wieku emerytalnego (decyzja – k. 20-21 akt ZUS).

Sąd stwierdził, że po uwzględnieniu okresów przyjętych przez ZUS do emerytury z tytułu powszechnego wieku emerytalnego wnioskodawcy pozostało 20 lat, 11 miesięcy i 9 dni ubezpieczenia rolniczego, które mogą być przyjęte do ustalenia prawa do emerytury rolniczej.

Powyższy stan faktyczny Sąd pierwszej instancji ustalił w oparciu o dokumentację znajdującą się w aktach ZUS i KRUS, jak też zeznania wnioskodawcy, który został przesłuchany w trybie art. 299 k.p.c. Dokumentacja została obdarzona przez Sąd wiarą w całości, ponieważ nie budziła zastrzeżeń co do formy i treści. Strony także nie kwestionowały wiarygodności dokumentów znajdujących się w aktach organów emerytalnych. Sąd obdarzył również wiarą zeznania ubezpieczonego uznając je za szczerze. Zdaniem Sądu Okręgowego nie ma podstaw, aby kwestionować prawdziwość zeznań odwołującego się, jednak nie są one decydujące przy rozstrzygnięciu niniejszej sprawy, w której spór dotyczył przede wszystkim oceny wzajemnych konotacji zaliczenia okresu ubezpieczenia rolniczego przy ustalaniu prawa zarówno do emerytury rolniczej, jak też do pobieranej przez skarżącego emerytury pracowniczej.

Powołując się na treść art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2017 roku, poz. 2336, tekst jedn. ze zm.) Sąd pierwszej instancji wskazał, że emerytura rolnicza przysługuje ubezpieczonemu rolnikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny; wiek emerytalny kobiety wynosi 60 lat, a mężczyzny 65 lat;
- 2) podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 25 lat, z uwzględnieniem art. 20.

Stosownie zaś do treści art. 20 ust. 1 w/w ustawy, do okresów ubezpieczenia wymaganych zgodnie z art. 19 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 2 zalicza się okresy:

- 1) podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin w latach 1983-1990;
- 2) prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym, po ukończeniu 16. roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983 r.;
- 3) od których zależy prawo do emerytury zgodnie z przepisami emerytalnymi.

Ustęp 2 tego artykułu stwierdza natomiast, że okresów, o których mowa w ust. 1, nie zalicza się do okresów ubezpieczenia, jeżeli zostały one zaliczone do okresów, od których zależy prawo do emerytury lub renty na podstawie odrębnych przepisów.

Z kolei ustęp 3 tego artykułu stanowi, że przepisu ust. 1 pkt 3 nie stosuje się do osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r.

Sąd Okręgowy podnosił, że K. H. ukończył 60 lat w dniu (...) Nie spełnia jednak przesłanek do nabycia prawa do emerytury rolniczej, bowiem nie legitymuje się wymaganym 25-letnim okresem podlegania ubezpieczeniu. Zdaniem Sądu słuszne jest stanowisko Prezesa KRUS o uznaniu podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników jedynie przez okres 20 lat, 11 miesięcy i 9 dni. Do okresu tego nie można bowiem doliczyć okresu ubezpieczenia w KRUS od dnia 1 stycznia 1985 r. do dnia 14 marca 1993 r., przyjętego przez ZUS do ustalenia wysokości emerytury pracowniczej. Wnioskodawca ma wprawdzie ustalone prawo od emerytury przyznanej na podstawie art. 26 ustawy emerytalnej,

do której prawo nie jest uzależnione od posiadania jakichkolwiek okresów ubezpieczenia, jednak w wysokości tego świadczenia uwzględniono na wniosek skarżącego zwiększenie rolne. Z tego względu okres ten nie może być aktualnie przyjęty do ustalenia prawa do emerytury rolniczej. Podkreślić należy, że wnioskodawca miał przyznane prawo do emerytury z tytułu obniżonego wieku emerytalnego, do wyliczenia wysokości której organ rentowy uwzględnił okres podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników od 1 stycznia 1985 r. do 14 marca 1993 r.

Mając wszystko to na uwadze, Sąd pierwszej instancji uznał, że odwołujący nie wykazał spełnienia przesłanki podlegania ubezpieczeniu emerytalno – rentowemu rolników przez okres co najmniej 25 lat, niezbędnej do ustalenia prawa do emerytury rolniczej.

W tym stanie rzeczy, w oparciu o powołane wyżej przepisy oraz na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., Sąd Okręgowy w Lublinie orzekł jak w wyroku.

Apelację od przedmiotowego orzeczenia wniósł K. H. zaskarżając wyrok w całości i zarzucając:

1. naruszenie prawa materialnego w postaci art. 19 ust. 1 i art. 20 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r., poz. 277) poprzez błędną ich wykładnię i niewłaściwe zastosowanie wskutek uznania, że wnioskodawca dokonał już wyboru uzupełnienia okresu ubezpieczenia i okres ten nie może być aktualnie przyjęty do ustalenia prawa do emerytury rolniczej, w sytuacji gdy K. H. posiada okres ubezpieczeniowy wyższy niż wskazany w ustawie i legitymujący go do otrzymania przedmiotowego świadczenia;
2. naruszenie art. 20 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników przez błędne przyjęcie, że okres opłacania składek na Fundusz Ubezpieczenia Społecznego (...) od 1 stycznia 1985 r. do 14 marca 1993 r. został zaliczony przy ustaleniu prawa i wysokości emerytury przyznanej na podstawie odrębnych przepisów, gdzie taka sytuacja nie miała miejsca, gdyż okres ten nie ma wpływu na świadczenie pobierane z ZUS na podstawie art. 26 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zaś przyznanie wskazanej emerytury doprowadziło do „uwolnienia” okresów podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników w tym okresie.

W uzasadnieniu apelujący podnosił, że przy ustaleniu wnioskodawcy prawa do emerytury decyzją z dnia 26 kwietnia 2017 r. ZUS nie brał pod uwagę okresów podlegania przez odwołującego ubezpieczeniu społecznemu rolników. Staż ubezpieczenia rolniczego nie miał zatem wpływu na prawo do przedmiotowej emerytury ani jej wysokość. Okresy podlegania ubezpieczeniu rolniczemu wzięte pod uwagę przy ustaleniu prawa do emerytury w obniżonym wieku zostały zatem „uwolnione” z chwilą podjęcia wypłaty świadczenia przyznanego przez ZUS decyzją z dnia 26 kwietnia 2017 r.

Ubezpieczony zaznaczył, iż sam został pouczone przez ZUS w decyzji z dnia 9 maja 2017 r., iż w związku z legitymowaniem się ponad 25-letnim okresem podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników powinien wystąpić do KRUS z wnioskiem o emeryturę rolniczą. Tak też uczynił. W następstwie sprzecznych stanowisk ZUS i KRUS ponownie wystąpił jednak o zwiększenie rolne. Po powzięciu informacji, jakie skutki niesie za sobą błędne pouczenie organu rentowego, ubezpieczony cofnął jednak wniosek o zwiększenie rolne.

Wskazując na powyższe zarzuty i okoliczności K. H. domagał się zmiany zaskarżonego wyroku i poprzedzającej go decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego poprzez uwzględnienie odwołania i przyznanie wnioskodawcy prawa do emerytury rolniczej. Jako żądanie ewentualne wskazał uchylenie wyroku Sądu Okręgowego oraz poprzedzającej go decyzji organu rentowego i przekazanie sprawy Prezesowi KRUS do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja jako niezasadna podlega oddaleniu.

Sąd Apelacyjny podziela zarówno ustalenia faktyczne, jak i rozważania prawne zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Zgodnie z utrwalonym orzecnictwem Sądu Najwyższego, jeżeli uzasadnienie orzeczenia pierwszoinstancyjnego, sporządzonego zgodnie z wymaganiami art. 328 § 2 k.p.c., spotyka się z akceptacją sądu drugiej instancji to wystarczy, że da on temu wyraz w treści uzasadnienia swego orzeczenia, bez powtarzania szczegółowych ustaleń faktycznych i wnioskowań prawniczych zawartych w motywach zaskarżonego orzeczenia.

W ocenie Sądu drugiej instancji Sąd Okręgowy dokonał prawidłowej wykładni przepisów art. 19 ust. 1 i art. 20 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r., poz. 277) oraz właściwie zastosował powołane przepisy w niniejszej sprawie.

W przedmiotowym przypadku kwestią sporną było posiadanie przez K. H. wymaganego okresu ubezpieczenia społecznego rolników w rozumieniu art. 19 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 20 ust. 1 i 2 cytowanej ustawy. W świetle ostatniego z powołanych przepisów nie zalicza się bowiem do ubezpieczenia rolniczego okresów, jeżeli zostały one zaliczone do okresów, od których zależy prawo do emerytury lub renty na podstawie odrębnych przepisów (czyli ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Dz.U. z 2016 r. poz. 887).

Podkreślić należy, iż cytowane wyżej przepisy nie budzą wątpliwości interpretacyjnych. W judykaturze Sądu Najwyższego oraz sądów apelacyjnych utrwalone jest stanowisko, iż dokonanie przez ubezpieczonego wyboru co do zaliczenia wskazanego okresu do okresu ubezpieczenia, od którego zależy prawo do emerytury w określonym systemie (pracowniczym lub rolniczym), uniemożliwia późniejsze zaliczenie tego samego okresu w innym systemie (art. 20 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników i art. 10 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych) – por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2007 r., sygn. akt II UK 164/06, OSNP 2008/11-12/172, wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 12 grudnia 2018 r., sygn. akt III AUa 679/18, LEX nr 2617799.

Na zasadzie powołanych wyżej przepisów istnieje możliwość uzupełniania okresów ubezpieczenia z jednego systemu przy ustalaniu prawa do świadczenia z drugiego systemu, ale możliwość taka istnieje tylko do momentu podjęcia przez ubezpieczonego decyzji o wyborze świadczenia (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 10 lipca 2018 r., sygn. akt III AUa 1946/17, LEX nr 2609020).

Ubezpieczony ubiegający się o emeryturę rolniczą jako pierwsze świadczenie emerytalne może zatem dowolnie konfigurować udział stażu podlegania ubezpieczeniu rolniczemu i ogólnemu, tak by niewykorzystany staż rolniczy zaliczyć następnie do okresów składkowych, od których zależy prawo do emerytury powszechnej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2017 r., sygn. akt II UK 737/15, OSNP 2018/4/51). Jeżeli jednak pierwszym świadczeniem wybranym przez ubezpieczonego będzie świadczenie z systemu pracowniczego niedopuszczalne jest późniejsze uwzględnienie w stażu rolniczym niezbędnym do uzyskania emerytury z systemu rolniczego okresów, które zostały wcześniej wzięte pod uwagę do ustalenia świadczenia przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Z taką sytuacją mieliśmy do czynienia w niniejszej sprawie. Świadczeniem pierwotnie wybranym przez wnioskodawcę było prawo do emerytury pracowniczej z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Do stażu ubezpieczeniowego strony doliczono wówczas okres ubezpieczenia w KRUS od dnia 1 stycznia 1985 r. do dnia 14 marca 1993 r. Niemożliwe jest zatem jego aktualne uwzględnienie do stażu ubezpieczenia rolniczego niezbędnego do ustalenia prawa do emerytury z KRUS.

Bez znaczenia pozostaje przy tym okoliczność, iż świadczeniem pobieranym obecnie przez wnioskodawcę jest emerytura przyznana na podstawie art. 26 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, do ustalenia której nie brano pod uwagę okresu ubezpieczenia wnioskodawcy w rolnictwie. Pierwszym świadczeniem wybranym przez ubezpieczonego było bowiem prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym. Przyznanej prawa do emerytury nie można natomiast zrzec się ani z niego zrezygnować. Wbrew twierdzeniom apelującego okresy podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników nie zostały więc „uwolnione” z chwilą podjęcia wypłaty emerytury przyznanej w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego przez ubezpieczonego.

Zarzuty apelacji okazały się zatem chybione. W ocenie Sądu drugiej instancji Sąd Okręgowy słusznie oddalił zatem odwołanie od zaskarżonej decyzji wobec ustalenia, iż wnioskodawca nie wykazał spełnienia przesłanki nabycia prawa do emerytury rolniczej określonej w art. 19 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Mając to wszystko na uwadze Sąd Apelacyjny na mocy art. 385 k.p.c. orzekł jak w wyroku.